

Załącznik do uchwały
Nr XLII/292/09
z dnia 30 grudnia 2009 r.

Gmina Tychowo

Plan Odnowy Miejscowości Tychowo na lata 2009 - 2015

grudzień 2009

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP I POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY	4
2.	CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI TYCHOWO.....	4
2.1.	Lokalizacja w gminie i rys historyczny	5
2.2.	Funkcja miejscowości	6
2.3.	Sytuacja demograficzna	7
2.4.	Rynek pracy i bezrobocie	7
2.5.	Pomoc społeczna	8
2.6.	Gospodarka	8
2.7.	Kultura.....	9
3.	INWENTARYZACJA ZASOBÓW	10
3.1.	Zasoby przyrodnicze.....	10
3.1.1.	Wody powierzchniowe	10
3.1.2.	Formy ochrony przyrody	10
3.1.3.	Inne zasoby	10
3.2.	Zasoby kulturowe.....	11
3.2.1.	Zabytki architektury sakralnej i miejsca kultu religijnego	11
3.2.2.	Zespoły pałacowo-parkowe, dworskie	11
3.2.3.	Zabytkowe domy mieszkalne	12
3.2.4.	Obiekty kulturalne użyteczności publicznej	12
3.2.5.	Inne obiekty	12
3.3.	Zasoby mieszkaniowe	13
3.4.	Zasoby oświatowe.....	13
3.5.	Zasoby infrastrukturalne.....	14
3.5.1.	Sieć komunikacyjna	14
3.5.2.	Gospodarka wodna	15
3.5.3.	Gospodarka ściekowa.....	15
3.5.4.	Gospodarka odpadami	16
3.5.5.	Sieć gazowa	16
3.5.6.	Telekomunikacja.....	16
3.6.	Zasoby rekreacyjne	16
4.	ANALIZA SWOT	17
5.	KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI TYCHOWO	18
6.	PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2009-2015.....	18

6.2.	Budowa placu zabaw wraz z infrastrukturą i wyposażeniem przy ul. Akacyjowej w miejscowości Tychowo.....	19
6.3.	Roboty remontowe w Kościele Parafialnym p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie	21
6.4.	Przebudowa ulic w Tychowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	23
6.5.	Teren rekreacyjno-sportowy w Tychowie.....	25
7.	PLAN FINANSOWY REALIZACJI ODNOWY MIEJSCOWOŚCI TYCHOWO	27
8.	OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	28
9.	SYSTEM WDRAŻANIA	29
10.	SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY, AKTUALIZACJI I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	29

1. Wstęp i powiązanie z dokumentami strategicznymi Gminy

Plan Odnowy Miejscowości Tychowo został wykonany w grudniu 2009 roku na podstawie dostępnych w tym czasie wersji dokumentów programowych i strategicznych, regulacji prawnych oraz danych i dokumentów dotyczących rozwoju miejscowości Tychowo, które zostały udostępnione Wykonawcy przez pracowników Urzędu Gminy Tychowo.

Plan Odnowy Miejscowości Tychowo jest narzędziem niezbędnym w procesie planowania zadań służących rozwojowi obszarów wiejskich w tej miejscowości. Dokument obejmuje charakterystykę miejscowości w tym określa jej lokalizację, funkcję, użytkowanie gruntów, sytuację demograficzną, rynek pracy i bezrobocie, pomoc społeczną oraz gospodarkę (charakterystyka miejscowości). Identyfikuje również zasoby przyrodnicze, kulturowe, mieszkaniowe, oświatowe, infrastrukturalne oraz rekreacyjne występujące na terenie Tychowa. Dzięki otrzymanej diagnozie stanu w ramach analizy SWOT przedstawia analizę mocnych i słabych stron, jak również szans i zagrożeń miejscowości. Określa kierunki rozwoju miejscowości Tychowo oraz wyznacza zadania polegające na poprawie jej sytuacji w poszczególnych obszarach rozwoju, prezentując możliwe źródła ich współfinansowania, w tym w szczególności fundusze Unii Europejskiej.

W dokumencie zaprezentowano również plan finansowy realizacji odnowy miejscowości Tychowo, oczekiwane wskaźniki osiągnięć, system wdrażania oraz sposoby monitorowania, oceny, aktualizacji i komunikacji społecznej.

W pracach nad przygotowaniem niniejszego Planu uwzględniono i przeprowadzono spotkania w ramach konsultacji społecznych, pozyskiwano projekty inwestycyjne, które podlegały w dalszych etapach pracy nad Planem Odnowy Miejscowości ocenie efektów z ich realizacji. W debacie wzięli udział przedstawiciele Urzędu Gminy, Sołectwa Tychowo, jednostek organizacyjnych Gminy, jak i organizacji i podmiotów niezwiązanych z Urzędem

Plan Odnowy Miejscowości Tychowo jest zgodny z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Tychowo. Poprzez określenie kierunków rozwoju miejscowości Tychowo identyfikuje konkretne projekty służące realizacji celów uznanych w Strategii Gminy jako priorytetowe oraz odpowiadającym im programom realizacyjnym tj. przede wszystkim:

- Rozwój infrastruktury technicznej:
  - Program rozwoju infrastruktury proekologicznej,
  - Rozbudowa i poprawa stanu dróg,
- Rozwój turystyki (agroturystyki):
  - Tworzenie infrastruktury turystycznej.

Jedną z przesłanek dla opracowania niniejszego Planu Odnowy Miejscowości stały się możliwości ubiegania się o środki pomocowe Unii Europejskiej w nowym okresie programowania 2007 - 2013. Z szerokiego wachlarza funduszy finansowania zewnętrznego najistotniejsze znaczenie dla obszarów

wiejskich Gminy Tychowo ma Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozdysponowywany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013. Fundusz ten, w aspekcie aplikowania poszczególnych projektów o jego środki, wymaga od projektu zgodności inwestycji z Planem Odnowy Miejscowości, stąd dokument ten może być traktowany jako załącznik do wniosku o dofinansowanie projektu.

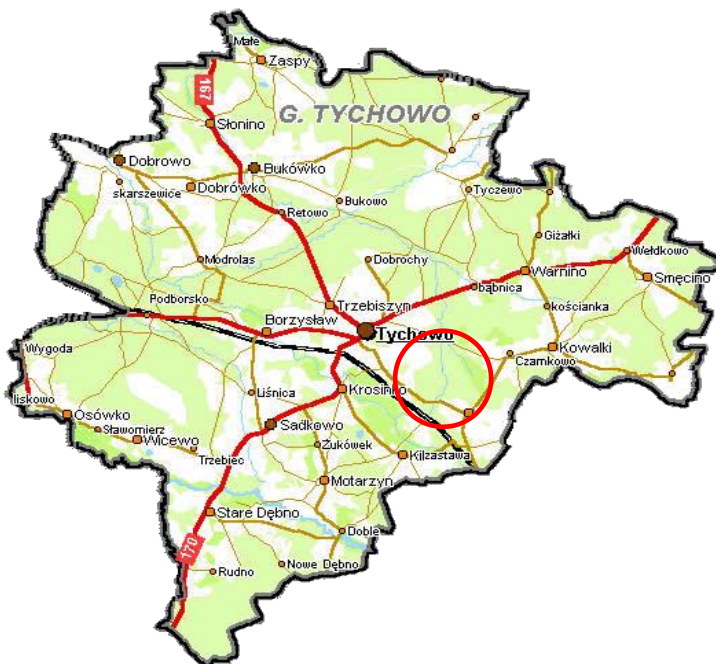
2. Charakterystyka miejscowości Tychowo

2.1. Lokalizacja w gminie i rys historyczny

Miejscowość Tychowo (niemiecka nazwa: Groß Tychow) to duża wieś gminna położona w województwie zachodniopomorskim, w powiecie białogardzkim, w gminie Tychowo. Miejscowość Tychowo położona jest w odległości 21 km do Białogardu (siedziby władz powiatu). Odległości od innych ważniejszych miast regionu wynoszą: do Koszalina - 30 km, do Bobolic - 25 km, a do Połczyna Zdroju - 30 km. Wieś położona jest na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych: droga wojewódzka nr 167 w kierunku Koszalina, droga wojewódzka nr 169 na trasie Białogard – Bobolice oraz droga wojewódzka nr 170 do Połczyna-Zdroju. Przez Tychowo przebiega także linia kolejowa relacji Kołobrzeg – Poznań. Miejscowość Tychowo wraz z miejscowościami Bąbnica, Dobrochy, Kikowo i Krosinko wchodzi w skład sołectwa Tychowo.

Położenie Tychowa w gminie prezentuje rysunek poniżej.

Rysunek 1. Położenie miejscowości w gminie.

Źródło: strona internetowa: www.gryfnet.pl

Wieś chłopsko-dworska założona w okresie średniowiecza. Kształt najstarszej części Tychowa jest wrzecionowaty tzw. owalnica charakterystyczny dla miejscowości powstałych w tamtym okresie. Zabudowa wsi jest częściowo "małomiasteczkowa", przy głównej ulicy – kamienice z XIX w.

Pierwsze wzmianki pojawiają się w dokumentach w roku 1250, jest to wieś o słowiańskim, wczesnośredniowiecznym rodowodzie. Początkowo był to majątek rycerski należący do dwóch rodów - lenno pomorskiego rodu Kleszczów później von Kleist (wzmiankowany w 1477 r.) i częściowo von Versenów (wzmianka z 1523 r.). Z czasem von Kleistowie stali się jedynymi właścicielami majątku Tychowo. W XVII wieku założono folwark w Trzebiszynie. Na początku XVIII wieku majątek podzielony był na trzy części, z których dwie należały do rodu von Kleist, natomiast trzecia była własnością von Versenów (do 1772 roku), a następnie przeszła w ręce Marii Charlotty von Kleist z domu von Retzow. Po śmierci męża majątek został scalony i w 1781 roku całość odziedziczył syn zmarłej, Hans Jürgen von Kleist-Retzow. Od tej pory datuje się powstanie nowej linii rodu von Kleist - Retzow. Pod koniec XVIII wieku, w Tychowie znajdowała się siedziba szlachecka (zbudowana w 1775 roku) dla Piotra Christiana von Kleist na miejscu starszej siedziby, 3 folwarki, 3 owczarnie, 18 gospodarstw chłopskich, 2 zagrodnicze, 1 gospodarstwo pastora, 1 kościelny, 1 kowala, 1 karczmarza i 1 leśniczego. We wsi było 55 domów, stał kościół, karczma, kuźnia, młyn wodny i funkcjonowała cegielnia. Na polach wiejskich i włościach Kleistów znajdowała się wówczas kolonia Trzebiszyn, 4 folwarki (w Bąbnicy, Berggut, Manenhofchen, Vogelfang), owczarnia w Radaczu, gospodarstwo w Jaworach i małe gospodarstwo w Papenwiesen. W drugiej połowie XIX wieku zespół dworski i wieś zostały znacznie rozbudowane. Nieopodal Tychowa powstał dworzec kolejowy, we wsi zbudowano szkołę i remizę strażacką. W 1928 roku właścicielem majątku, liczącego 3318 ha ziemi, był baron Wolf von Kleist-Retzow. Przed II wojną światową majątek należał do Ewalda von Kleist (uczestniczył w lipcu 1944 r. w zamachu na Hitlera, w efekcie czego został aresztowany i stracony). W 1939 roku we wsi i należących do niej miejscowości mieszkało 2.019 osób w 555 domach. Po 1945 roku na bazie majątku powstało PGR. Uszkodzony w czasie wojny pałac został rozebrany w latach 70. XX wieku. W latach 1975-1998 wieś należała do województwa koszalińskiego.

2.2. Funkcja miejscowości

Tychowo stanowi centrum administracyjne i usługowe gminy Tychowo. We wsi jest Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Pocztowy, Bank Spółdzielczy, Komisariat Policji, Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej, szkoła podstawowa i gimnazjum, przedszkole, zespół szkół ponadgimnazjalnych, biblioteka, dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, Ośrodek Kultury, a także Gminny Międzyzakładowy Klub Sportowy „Głaz”. Na obrzeżach Tychowa znajduje się stacja kolejowa (linia kolejowa Białogard – Szczecinek).

Wieś pełni funkcję usługowo-produkcyjną (w miejscowości jest zatrudniona większa część mieszkańców Gminy Tychowo, występują tutaj firmy produkcyjne oraz usługowe) i w mniejszym stopniu rolniczą oraz mieszkaniową.

2.3. Sytuacja demograficzna

Miejscowość Tychowo według stanu na 31.12.2008 roku liczyła 2.502 mieszkańców. W grudniu 2009 roku liczba mieszkańców wynosiła 2.492 osób (o 10 osób mniej niż w 2008 roku). W ostatnich latach obserwuje się wahania liczby ludności miejscowości.

Tabela 1. Liczba ludności miejscowości Tychowo.

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2009
Ogółem	osoba	2 502	2 488
Mężczyźni	osoba	1 222	1.219
Kobiety	osoba	1.280	1.273

Źródło: Urząd Gminy Tychowo

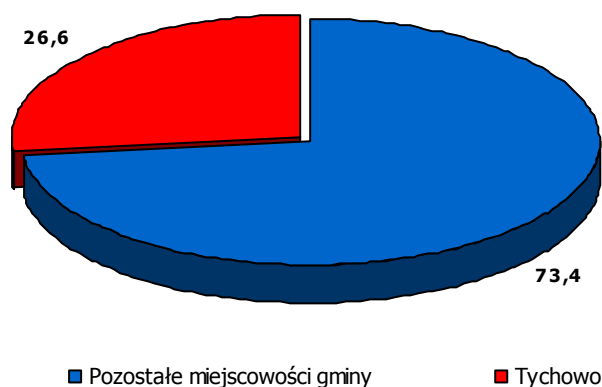
- W roku połowie 2008 roku kobiety stanowiły 51,16%, a mężczyźni 48,84 % ogólnej liczby ludności miejscowości.
- Liczba mieszkańców wsi stanowiła na koniec 2009 roku 34,7 % ogólnej liczby ludności gminy.

2.4. Rynek pracy i bezrobocie

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z Tychowa (wg danych z Powiatowego Urzędu Pracy) na koniec 2008 roku wynosiła 244 osoby, w tym długotrwale bezrobotnych było 198 osób. Udział osób bezrobotnych w całkowitej liczbie mieszkańców wsi wynosił 9,75 %, podczas gdy średnia dla całej gminy wynosiła 15,3%.

Osoby pozostające bez pracy w miejscowości Tychowo stanowiły 26,6% ogółu bezrobotnych w gminie.

Wykres 1. Udział % osób bezrobotnych z miejscowości Tychowo na tle gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tychowie

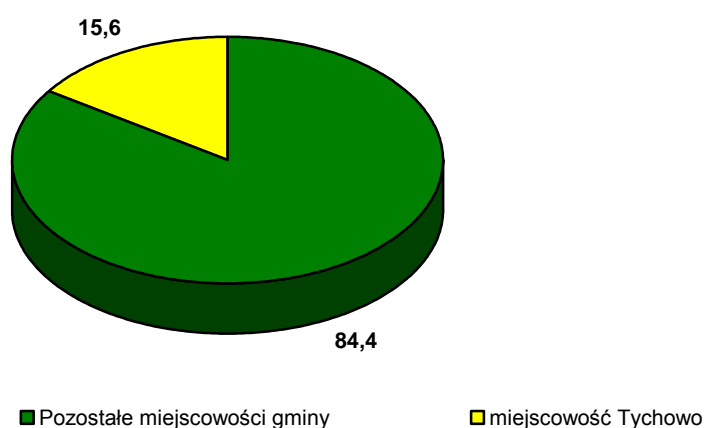
2.5. Pomoc społeczna

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na koniec 2008 roku wynosiła 179 osób (59 rodzin), w tym 111 osób (tj. 35 rodzin) zadeklarowało jako powód korzystania z pomocy społecznej ubóstwo.

Udział osób korzystających z pomocy społecznej w całkowitej liczbie mieszkańców wsi wynosił 7,7%, podczas gdy średnia dla całej gminy wynosiła 15,4%.

Osoby korzystające z pomocy społecznej w miejscowości Tychowo stanowiły 15,6% ogółu beneficjentów ośrodka pomocy w gminie Tychowo. Sytuację przedstawia wykres poniżej.

Wykres 2. Udział osób korzystających z pomocy z społecznej z miejscowości Tychowo na tle gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tychowie

2.6. Gospodarka

Wg stanu na grudzień 2009 roku w Tychowie działało 236 podmiotów gospodarczych i było to o 26 podmiotów więcej niż w roku 2008. Według danych z Urzędu Gminy, liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Tychowie, w ostatnich latach notuje tendencję rosnącą (wzrost w ciągu 2 lat o 31,6%).

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych w miejscowości Tychowo.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009
Liczba podmiotów gospodarczych	180	210	236

Źródło: Urząd Gminy w Tychowie

Na terenie miejscowości (według danych z Urzędu Gminy Tychowo) podmiotami zatrudniającymi największą liczbę pracowników są:

- Arla Foods Sp. z o.o. – Tychowo (ponad 100 osób)
- Pommerfisch Sp. z o.o. (185 osób),
- Trend Meble (78 osób),

- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” (20 osób).

W Tychowie skupia się większość placówek usługowych i zakładów produkcyjnych. Na terenie wsi zlokalizowane są największe zakłady produkcyjne: „Pommerfisch” Sp. z o.o., „Trak-Pol” Sp. z o.o., Arla Foods Sp. z o.o., „Trend” Producent Mebli Tapicerowanych oraz Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, prowadząca działalność handlowo-produkcyjną. Szereg placówek prowadzi usługi komercyjne: sklepy, apteka, restauracja, stacja benzynowe, zakłady usługowe (np. transportowy, wędliniarski, ogólnobudowlany, tapicerski, mechaniki pojazdowej).

Na terenie miejscowości Tychowo funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie „Amicus” - działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Stowarzyszenie prowadzi zajęcia rehabilitacyjne i wyjazdy na basen z dziećmi niepełnosprawnymi.
- Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy "Głaz" Tychowo.
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Głaz" Tychowo z siedzibą w Tychowie.
- Caritas Parafii p.w. Wspomożenia Wiernych w Tychowie.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Tychowie.

2.7. Kultura

Życie kulturalne na terenie miejscowości Tychowo, jak również całej gminy, organizuje Gminny Ośrodek Kultury w Tychowie, który cyklicznie organizuje następujące imprezy kulturalne:

- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” styczeń,
- „Zimowy Maraton Filmowy” styczeń,
- Festiwal Kabaretów Gimnazjalnych,
- Konkurs recytatorski „Ptaki, ptaszki i ptaszęta polne”,
- Wystawy prac młodych artystów,
- Regionalny Przegląd Solistów i Zespołów Ludowych „Tychowo na ludowo”,
- Wystawy fotografii,
- Pokazy tańców kółka tanecznego,
- Koncert świąteczny – kolędy i pastorałki, koncert gitarowy.

Na stadionie sportowym w Tychowie odbywają się cyklicznie imprezy rekreacyjno-sportowe tj. dożynki, turniej sołectw, dzień dziecka, zawody pożarnicze.

3. Inwentaryzacja zasobów

3.1. Zasoby przyrodnicze

3.1.1 Wody powierzchniowe

Miejscowość Tychowo pozbawiona jest naturalnych zbiorników wodnych. Niedaleko wsi przepływa rzeka Chotla.

3.1.2 Formy ochrony przyrody

Na terenie wsi Tychowo znajdują się następujące obiekty o statucie pomnika przyrody:

- 2 lipy drobnolistne (*Tilia cordata*) o obwodach 390 cm i 450 cm, zlokalizowane na dziedzińcu kościelnym obok zabytkowego kościoła,
- wiąz górski (*Ulmus montana*) o obwodzie 290 cm, zlokalizowany na dziedzińcu kościelnym,
- kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) o obwodzie 450 cm, zlokalizowany na dziedzińcu kościelnym,
- narzutowy głaz polodowcowy „Trygław”, największy okaz głazu narzutowego w Polsce i trzeci w Europie, granitowy o obwodzie w płaszczyźnie poziomej 50 m, wysokości nad powierzchnię ziemi od strony południowo-wschodniej 3,8 m i objętości 700 m³. Część pozostająca w głębi ziemi mierzy 4 m., masę głazu szacuje się na 200 ton, nazwa kamienia pochodzi podobno od imienia bożka Trygława, którego czczono niegdyś w pobliskich lasach; na głazie rzeźba z brązu „Ukrzyżowany” osadzona w betonowym postumencie, głaz znajduje się na cmentarzu komunalnym w Tychowie.

Zdjęcie 1. Głaz narzutowy „Trygław” w Tychowie.

3.1.3 Inne zasoby

W rejonie Tychowa występują ropy, mułki i piaski zastoiskowe (górnego szeregu zastoiskowego) powstałe podczas regresji lądolodu fazy pomorskiej.

3.2. Zasoby kulturowe

3. 2. 1 Zabytki architektury sakralnej i miejsca kultu religijnego

Wśród zachowanej zabudowy historycznej na terenie miejscowości Tychowo na szczególną uwagę zasługują:

- Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, zbudowany w XV wieku, rozbudowany w XVIII i XIX wieku. Jest to obiekt ryglowy, z murowaną z kamieni otoczków ścianą zachodnią, barokową kaplicą od południa i aneksem od wschodu, z wieżą dzwonnica nadbudowaną nad częścią zachodnią. Kościół jest wpisany do rejestru zabytków.

Zdjęcie 2. Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie.

- Kaplica cmentarna na cmentarzu komunalnym, zbudowana w końcu XIX wieku. Obiekt murowany z cegły, na rzucie prostokąta.
- Cmentarz komunalny założony w XIX wieku, położony po północnej stronie ulicy Wolności. Z dawnego układu przestrzennego cmentarza zachowała się aleja lipowa wiodąca od bramy wejściowej w głąb cmentarza, kaplica zbudowana w końcu XIX wieku oraz okazy starych drzew wyznaczające pierwotny obszar cmentarza. Cmentarz został powiększony, nie zachowały się stare nagrobki. Na cmentarzu znajduje się głaz „Tryglaw”.

3. 2. 2 Zespoły pałacowo-parkowe, dworskie

Na terenie miejscowości zachowały się założenie dworskie i folwarczne. Zespół kształtowany od XVIII do początku XX wieku, składał się z pałacu (rozebrany), parku zajmującego północną część oraz zabudowań gospodarczych zlokalizowanych w południowej części założenia. Zabudowania folwarczne

zbudowane w końcu XIX w I połowie XX wieku, murowane o konstrukcji ryglowej, przetrwały w różnym stanie technicznym i nadal są wykorzystywane. W latach 70-tych XX wieku, zbudowano zespół zabudowań gospodarczych po wschodniej stronie ul. Parkowej.

3. 2. 3 Zabytkowe domy mieszkalne

W centrum miejscowości przy ulicy Wolności i ulicy Kościelnej wzniesiono kilka kamienic (budynki murowane, tynkowane i licowane cegłą, dwukondygnacyjne), o elewacjach frontowych dekorowanych detalem architektonicznym, nawiązującym do stylów historycznych. Poza tym domy wolnostojące, w linii zabudowy ulic, ustawione kalenicowo, parterowe, często z wystawkami, z zabudową gospodarczą sytuowaną na zapleczu. Na przedłużeniu ulic Bobolickiej, Topolowej i Leśnej wzniesiono domy typu willowego, odsunięte od ulicy, otoczone ogrodami. W latach 30-tych XX wieku powstała zabudowa przy ul. Polnej. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza wsi powstała głównie na początku XX wieku i w latach międzywojennych.

3. 2. 4 Obiekty kulturalne użyteczności publicznej

W Tychowie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, w którym mieści się także Biblioteka Publiczna. Stan budynku jest dobry. Ponadto w miejscowości znajduje się remiza strażacka a także świetlica wiejska, która pełni funkcję świetlicy środowiskowej. Stan budynku świetlicy również jest dobry.

3. 2. 5 Inne obiekty

Obiekty kulturowe zakwalifikowane do wpisu do rejestru

Na terenie Tychowa znajdują się także 2 obiekty kulturowe zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków.

Tabela 3. Obiekty kulturowe zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków.

L.p.	Obiekt	Datowanie	Nr rej.	Data wpisu nr decyzji
1	Kościół par. MB Wspomożenia Wiernych z częścią wyposażenia: ambona, dzwon, świeczniki	XV w. - granit. rozbudowany w XVIII w.- rygl.	116	30.10.1956 r.
2	Park krajobrazowy, o powierzchni 13,70 ha	2 poł. XVIII w., rozbud. w XIX w.	1128	11.10.1980 r.

Zródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tychowo (2006)

Inne zabytkowe obiekty

- Kuźnia murowana z przełom XIX/XX wieku.
- Gorzelnia z pocz. XX wieku.
- Wieża ciśnień z przełomu XIX/XX wieku.
- Dawna mleczarnia przy ul. Szczecineckiej z I ćwierćwiecza XX w. (zmodernizowana).

- Były Rejon Energetyczny przy ul. Dolnej z lat międzywojennych XX wieku (dziś budynek mieszkalny).
- Dworzec kolejowy przy ul. Kolejowej, murowany z cegły, dwukondygnacyjny,
- Hotel i restauracja „Jutrzenka”, budynek z lat 20-tych XX wieku, po 1945 roku wnętrza przebudowano i zmodernizowano, przemalowano otwory w elewacji frontowej.
- Basen i plac sportowy na północno-wschodnim krańcu miejscowości, przy drodze w kierunku Dobroch. Tereny rekreacyjne urządzono w latach 30-tych XX wieku, po 1945 roku zmodernizowano.
- Dom Kultury przy ul. Wolności, murowany z I połowy XX wieku.

3.3. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe w miejscowości Tychowo szacuje się na 628 mieszkań, co stanowiło 28,7% wszystkich zasobów mieszkaniowych Gminy.

Wykres 3. Zasoby mieszkaniowe miejscowości Tychowo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tychowie

Według ostatnich dostępnych danych (rok 2008) przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie wynosiła 71,7 m², przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła 3,75 izby, natomiast przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosiła 3,18 osób.

3.4. Zasoby oświatowe

W Tychowie przy ulicy Dworcowej 11 mieści się Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum, przy ul. Mickiewicza mieści się Gminne Przedszkole wraz z oddziałem zerowym. Według stanu na dzień 30.09.2009 roku:

- Szkoła podstawowa liczyła 17 oddziałów, uczęszczało do niej 366 uczniów, a liczba nauczycieli wynosiła 37 osób. Stan techniczny budynku szkoły podstawowej jest dobry.
- Gimnazjum liczyło 9 oddziałów, uczęszczało do niego 208 uczniów, a liczba nauczycieli wynosiła 22 osób. Stan techniczny budynku gimnazjum jest bardzo dobry.
- Przy przedszkolu funkcjonował oddział zerowy, do którego uczęszczało 46 dzieci, nad którymi opiekę sprawowały 2 osoby.

Ponadto w Tychowie przy ulicy Mickiewicza 1 mieści się przedszkole. Według stanu na dzień 30.09.2009 roku do przedszkola (5 oddziałów) uczęszczało 108 dzieci, nad którymi opiekę sprawowało 8 wychowawców. Stan techniczny budynku przedszkola jest dobry.

3.5. Zasoby infrastrukturalne

3.5.1 Sieć komunikacyjna

Przez miejscowość przebiegają drogi wojewódzkie:

- nr 167 łącząca Tychowo przez Niedalino (17 km) i Świeszyno (25 km) z Koszalinem (32 km),
- nr 169 łącząca Tychowo przez Byszyno (14 km) z Białogardem (21 km) i w przeciwnym kierunku z Bobolicami (25 km),
- nr 170 do Połczyna-Zdroju (26 km).

Długość dróg wojewódzkich w granicach miejscowości wynosi 5,5 km, są to drogi o nawierzchni asfaltowej, stan techniczny nawierzchni jest dobry.

Ponadto przez Tychowo przebiegają drogi powiatowe:

- droga Nr 17197 (Dobrochy – Tychowo),
- droga Nr 17204 (Tychowo – Wielanowo).

Łączna długości dróg powiatowych o nawierzchni asfaltowej w granicach miejscowości Tychowo wynosi 2,2 km. Stan techniczny nawierzchni jest zły.

W granicach miejscowości przebiegają także drogi gminne o łącznej długości 9,8 km. Drogi gminne posiadają różny typ nawierzchni (polbruk, beton, asfalt, grunt). Generalnie stan techniczny nawierzchni dróg gminnych jest zły.

Chodniki położone na terenie miejscowości są w złym stanie technicznym i nie zaspokajają w pełni potrzeb mieszkańców. Długość wszystkich chodników na terenie miejscowości wynosi około 6,1 km.

Miejscowość posiada połączenia komunikacji autobusowej w kierunku Koszalina, Połczyna Zdrój oraz Białogardu. Na terenie wsi znajdują się 2 przystanki autobusowe. Częstotliwość kursów jest wystarczająca.

Przez Tychowo przebiega linia kolejowa relacji Kołobrzeg – Poznań. W miejscowości znajduje się stacja kolejowa, z której odjeżdżają pociągi w kierunku Białogardu i Szczecinka. Częstotliwość kursów jest niewystarczająca dla potrzeb mieszkańców.

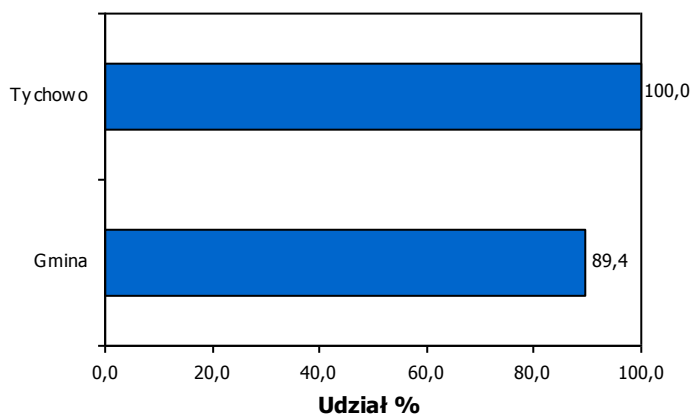
Tychowo uzyskało połączenie kolejowe w 1878 roku po wybudowaniu odcinka linii Kołobrzeg-Poznań z Białogardu do Szczecinka. W 1988 roku linia została zelektryfikowana.

3. 5. 2 Gospodarka wodna

Źródłem wody dla potrzeb gospodarczych gminy są wody podziemne. Ujęcia wody, w postaci studni głębinowych, ujmują wodę z warstw wodonośnych czwartorzędowych i sporadycznie trzeciorzędowych. Do miejscowości woda do celów komunalnych dostarczana jest z ujęcia wody w Tychowie. Ujście wody posiada wydajności 1.470 m³/dobę. Długość sieci wodociągowej w miejscowości wynosi 62,8 km.

Z wodociągu korzystają wszyscy mieszkańcy wsi – zatem stopień zwodociągowania wsi wynosi 100%. Dla porównania stopień zwodociągowania gminy Tychowo wynosi 89,4%. Sytuację przedstawia wykres poniżej.

Wykres 4. Stopień zwodociągowania miejscowości na tle gminy.

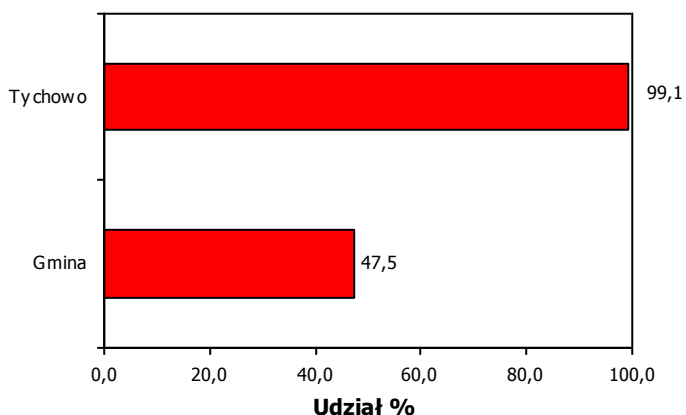

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tychowie

3. 5. 3 Gospodarka ściekowa

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości wynosi 24,6 km. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 2.490 mieszkańców wsi. Stopień skanalizowania wsi wynosi 99,1%, podczas gdy stopień skanalizowania gminy Tychowo kształtuje się na poziomie 47,5%.

Wykres 5. Stopień skanalizowania miejscowości na tle gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tychowie

W Tychowie znajduje się oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 1.180 m³/d. Stan techniczny oczyszczalni jest bardzo dobry, przepustowość oczyszczalni wykorzystana jest obecnie w około 40%. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki doprowadzone siecią kanalizacyjną z obszaru Tychowa oraz dowożone z firmy „POLFISCH” w Dobl, a także z szamb wiejskich. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych, pośrednio przez rów melioracyjny, jest rzeka Leśnica. Obiekt posiada pozwolenie wodno-prawne obowiązujące do 02.11.2010 roku Strefa uciążliwości oczyszczalni wynosi 300 metrów. Eksploatacją oczyszczalni ścieków w Tychowie zajmował się Gminny Zakład Komunalny, aktualnie Spółka Regionalne Wodociągi i Kanalizacja w Białogardzie.

3. 5. 4 Gospodarka odpadami

W terenie miejscowości Tychowo nie ma składowiska odpadów. Wywóz nieczystości firma „Remondis Sanitech” Sp. z o o Poznań.

3. 5. 5 Sieć gazowa

Miejscowość Tychowo nie jest objęta siecią gazową.

3. 5. 6 Telekomunikacja

Tradycyjna sieć telekomunikacyjna na terenie miejscowości Tychowo jest obsługiwana przez TP S.A. Gospodarstwa domowe mają możliwość stałego podłączenia do sieci Internet poprzez łącza TP S.A (Neostrada), „Netii” oraz przez łącza radiowe.

3.6. Zasoby rekreacyjne

Na terenie miejscowości zlokalizowany jest stadion sportowy z boiskiem do piłki nożnej, boiskiem treningowym, bieżnią i skocznią. Na stadionie odbywają się rekreacyjno-sportowe imprezy gminne, oraz regularnie mecze piłki nożnej. Nawierzchnia stadionu trawiasta z bieżnią żużlową. Ponadto przy szkole podstawowej znajduje się boiska szkolne oraz sala gimnastyczna.

Na terenie miejscowości działa Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Głaz” Tychowo (sekcja piłki nożnej oraz sekcja piłki siatkowej). W Tychowie działa również Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Tryglaw”.

Obszar gminy charakteryzuje się naturalnym bogactwem walorów i zasobów bioróżnorodności przyrody, niezwykłych walorów krajobrazowych oraz terenami skonfigurowanej rzeźby terenu porośniętej zwartymi kompleksami leśnymi. Pomimo tych walorów zagospodarowanie turystyczne miejscowości gminy Tychowo jest minimalne.

Baza noclegowa w Tychowie jest słabo rozwinięta. W miejscowości znajduje się hotel przy restauracji „Jutrzenka” oraz Internat zespołu szkół (wykorzystywany sezonowo). Bazę noclegową z atrakcjami (zdrowa żywność wiejska, kozie mleko, wędkowanie, przejażdżki bryczką, zbieranie jagód i grzybów) oferują także gospodarstwa agroturystyczne. Równie uboga jest baza gastronomiczna.

Atrakcje krajobrazowe i kulturowe Tychowa i gminy można zwiedzać wędrując pieszo dwoma szlakami PTTK krzyżującymi się koło głazu „Tryglaw” i przy zabytkowym kościółku w centrum Tychowa.

- „Szlak Solny” (przebiega od Kołobrzegu przez Tychowo, Połczyn Zdrój do Czapliska). Na terenie gminy Tychowo biegnie duktami leśnymi koło jezior Dobrowieckie Wielkie i Dobrowieckie Małe, koło pomnika Jeńców Alianckich i od wsi Trzebieszyn, piękną aleją lipową do Tychowa, skąd kieruje się na południe przez drogi leśne i polne, przez most na Parsęcie do Starego Dębna, Rudna, przecina rzekę Dębnicę i kieruje się do Połczyna.
- „Szlak im. Józefa Chrzęszczyńskiego” (przebiega od Koszalina na południe do Tychowa). Przebiega głównie drogami leśnymi.

Naturalne warunki do spływów kajakowych posiada rzeka Chotła przepływająca niedaleko Tychowa.

4. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Miejscowość stanowi centrum administracyjne i usługowe gminy • Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych • Funkcjonowanie w miejscowości organizacji pozarządowych • Zasoby przyrodnicze • Zasoby kulturowe • Dostęp mieszkańców do obiektów i instytucji kultury (GOK, biblioteka, świetlica) • Szeroki dostęp do placówek oświatowych i wychowawczych (przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum) • Całkowite zwodociągowanie i skanalizowanie miejscowości • Dobrze rozwinięta baza sportowa (stadion, sala gimnastyczna) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak naturalnych zbiorników wodnych • Zły stan techniczny dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych w miejscowości • Niewystarczająca liczba połączeń w komunikacji kolejowej • Brak sieci gazu ziemnego • Słabo rozwinięta baza noclegowa • Problem gospodarki odpadami

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie komunikacyjne miejscowości w układzie sieci drogowej (drogi wojewódzkie i powiatowe) • Dostęp do linii kolejowej (stacja kolejowa) • Możliwość wykorzystania zasobów kulturowych i przyrodniczych w promocji miejscowości • Wykorzystanie środków z funduszy UE przez stowarzyszenia i organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby mieszkańców • Wzrost bezrobocia. • Ograniczone możliwości finansowe budżetu Gminy Tychowo • Brak zaangażowana społeczności lokalnej w rozwój miejscowości • Emigracja wykształconych i przedsiębiorczych osób • Ograniczone możliwości uzyskania pracy i niskie zarobki

5. Kierunki rozwoju miejscowości Tychowo

Proponowane kierunki rozwoju miejscowości Tychowo to:

- Stały rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej i infrastruktury komunalnej.
- Promocja posiadanych zasobów kulturowo-przyrodniczych.
- Poprawa stanu technicznego dróg.
- Wykorzystanie dostępu do linii kolejowej.
- Stworzenie mieszkańcom korzystnych warunków życia i rozwoju.
- Wspieranie działalności organizacji pozarządowych na terenie miejscowości.

6. Planowane działania w latach 2009-2015

W ramach Planu Odnowy Miejscowości zakłada się realizację pięciu zadań inwestycyjnych. Są to:

- Budowa placu zabaw wraz z infrastrukturą oraz wyposażeniem w miejscowości Tychowo,
- Roboty remontowe w Kościele Parafialnym p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie,
- Przebudowa ulic gminnych w Tychowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- Teren rekreacyjno-sportowy w Tychowie.

Szczegółowe informacje o tych przedsięwzięciach zostały przedstawione w kartach informacyjnych projektu znajdujących się poniżej.

6.1. Budowa placu zabaw wraz z infrastrukturą i wyposażeniem przy ul. Akacyjnej w miejscowości Tychowo.

KARTA INFORMACYJNA PROJEKTU		
Tytuł/nazwa projektu/zadania	Budowa placu zabaw wraz z infrastrukturą i wyposażeniem przy ul. Akacyjnej w miejscowości Tychowo.	
Wnioskodawca	Gmina Tychowo	
Opis projektu	Przedmiotem przedsięwzięcia jest budowa placu zabaw wraz z wyposażeniem w miejscowości Tychowie. Obecnie działka, na której projektuje się plac zabaw to teren płaski, nieogrodzony, z bezpośrednim dostępem do drogi gminnej. Planuje się również zakup i montaż ławek.	
Uzasadnienie projektu	We współczesnej rzeczywistości istotną rolę odgrywa aktywne spędzanie czasu wolnego. Jest ono możliwe dzięki odpowiednio zagospodarowanej, bezpiecznej i różnorodnej bazie sportowej i rekreacyjnej. Niewątpliwie takie warunki mogą spełniać place zabaw. Aktualnie na terenie miejscowości Warnino, jak i całej gminy Tychowo, nie występują żadne place zabaw. Ponadto u młodzieży i dzieci z terenu gminy Tychowo obserwuje się pogarszający się stan ich wydolności i sprawności fizycznej. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest niedostatek aktywności ruchowej. Aktywność i sprawność fizyczna łączy w sobie aspekty zdrowotne, zmiany stylu życia, prewencji patologii społecznych, wartości etycznych takich jak przestrzeganie reguł „fair play”.	
Skwantyfikowane efekty projektu na poziomie produktu	W ramach projektu planuje się osiągnięcie następujących efektów: – Powierzchnia placu zabaw.	
Instytucje/Podmioty zaangażowane w realizację projektu	– Gmina Tychowo	
Właściciel i zarządzający inwestycją po jej zakończeniu	– Właściciel: Gmina Tychowo, – Zarządzający: Urząd Gminy Tychowo.	
Gotowość projektu do realizacji	Rodzaj dokumentu/decyzji	Przybliżona data sporządzenia / uzyskania
	a) dokumentacja techniczna	2009
	b) kosztorysy	Tak: 2009
	c) pozwolenie na budowę	Nie dotyczy
	d) Studium wykonalności	Nie dotyczy
	e) inne niezbędne do realizacji projektu	Nie dotyczy
Własność gruntów/ obiektów niezbędnych do realizacji	Gmina Tychowo	

Harmonogram realizacji projektu	Etapy/planowane działania	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Zagospodarowanie terenu				X			
	Wyposażenie placów zabaw				X			
Szacunkowe koszty realizacji projektu w rozbiu na lata [PLN]	Pozycje kosztów	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Zagospodarowanie terenu				-			
	Wyposażenie placów zabaw				50 000			
Źródła finansowania projektu		<ul style="list-style-type: none"> - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, oś priorytetowa 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, działanie Odnowa i rozwój -75%, - środki własne Gminy Tychowo - 25%. 						

6.2. Roboty remontowe w Kościele Parafialnym p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie

KARTA INFORMACYJNA PROJEKTU		
Tytuł/nazwa projektu/zadania	Roboty remontowe w Kościele Parafialnym p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie	
Wnioskodawca	Parafia Tychowo	
Opis projektu	<p>Przedmiotem projektu jest remont Kościoła Parafialnego p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie.</p> <p>W ramach projektu planuje się przeprowadzenie prac budowlano-montażowych następujących elementów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fundamenty i roboty ziemne – dach i strop – wnętrze kościoła <p>Ponadto w kościele zamontowana będzie nowa instalacja elektryczna, system sygnalizacji włamania oraz system sygnalizacji pożaru.</p>	
Uzasadnienie projektu	<p>Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, zbudowany został w XV wieku, rozbudowany w XVIII i XIX wieku. Jest to obiekt ryglowy, z murowaną z kamieni otoczków ścianą zachodnią, barokową kaplicą od południa i aneksem od wschodu, z wieżą dzwonną nadbudowaną nad częścią zachodnią. Kościół jest wpisany do rejestru zabytków.</p> <p>Obecny stan Kościoła jest zły i wymaga gruntownego remontu, częściowej odnowy. Kościół ten jest świadectwem historii oraz ważny elementem lokalnej kulturalny. Z obiektu korzystają nie tylko parafianie, ale również uczniowie szkół, którzy odbywają w nim kształcące zajęcia np. Jasełka Bożonarodzeniowe, Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i inne. Zajęcia te wpływają pozytywnie na ich rozwój emocjonalny, wzajemne relacje i sprawiają, że stają się wrażliwi na otaczający je świat i jego problemy.</p>	
Skwantyfikowane efekty projektu na poziomie produktu	<p>W ramach realizacji projektu planuje się osiągnięcie następujących efektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wyremontowany Kościół o powierzchni 	
Instytucje/Podmioty zaangażowane w realizację projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Parafia Tychowo 	
Właściciel i zarządzający inwestycją po jej zakończeniu	<ul style="list-style-type: none"> – Właściciel: Parafia Tychowo, – Zarządzający: Parafia Tychowo. 	
Gotowość projektu do realizacji	Rodzaj dokumentu/decyzji	Przybliżona data sporządzenia / uzyskania
	a) dokumentacja techniczna	Tak: Październik 2004
	b) kosztorysy	Tak: Kwiecień 2005
	c) pozwolenie na budowę	Tak: Październik 2004
	d) Studium wykonalności	Nie dotyczy
	e) inne niezbędne do realizacji projektu	Pozwolenie Konserwatora Zabytków

Własność gruntów/obiektów niezbędnych do realizacji		Parafia Tychowo						
Harmonogram realizacji projektu	Etapy/planowane działania	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Roboty remontowe				X			
Szacunkowe koszty realizacji projektu w rozbiu na lata [PLN]	Pozycje kosztów	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Roboty remontowe				2 000 000,00			
Źródła finansowania projektu		<ul style="list-style-type: none"> - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, oś priorytetowa 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, działanie Odnowa i rozwój -75%, - środki własne Parafii Tychowo - 25%. 						

6.3. Przebudowa ulic w Tychowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą

KARTA INFORMACYJNA PROJEKTU	
Tytuł/nazwa projektu/zadania	Przebudowa ulic w Tychowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
Wnioskodawca	Gmina Tychowo
Opis projektu	<p>Przedmiotem projektu jest przebudowa ulic w Tychowie.</p> <p>W ramach przebudowy planuje się wykonanie następującej nawierzchni ulic w zależności od typu podłoża:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nawierzchnia asfaltowa na bruku, - nawierzchnia asfaltowa na trylince, - nawierzchnia asfaltowa na podłożu gruntowym na poszerzeniach, - nawierzchnia z kostki betonowej na podłożu gruntowym. <p>W ramach prac zaplanowano także budowę chodników, uzbrojenie terenu w media tj. kanalizację deszczową oraz wykonanie oświetlenia drogowego.</p>
Uzasadnienie projektu	<p>Jak wykazała analiza SWOT słabą stroną Tychowa jest zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych w miejscowości.</p> <p>Obecnie ulice będą przedmiotem projektu są częściowo brukowe, pokryte kostką betonową „trylinką”, a częściowo tylko gruntowe. Niektóre z nich to drogi gminne lub tranzytowe - łączą układ komunikacyjny Tychowa z drogami: wojewódzką 169 oraz z drogą powiatową.</p> <p>Realizacja projektu jest częścią działań podjętych w celu poprawy wykorzystania potencjału zarówno turystycznego jak i ludzkiego gminy. Zrealizowane działania będą częścią koncepcji rewitalizacji Tychowa, która ściśle powiązana jest z Planem Rozwoju Lokalnego i Strategią Rozwoju gminy oraz innymi programami rozwoju turystyki w regionie m.in. programem Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Pojezierza Drawskiego „Cztery pory roku”, „Koncepcją międzynarodowych tras rowerowych województwa zachodniopomorskiego - szlak Tysiąca Jezior”, koncepcją tras wycieczkowych Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty – „Szlak solny”.</p> <p>Założeniem realizacji projektu jest zwiększenie atrakcyjności miasta i Gminy, co spowoduje wzrost liczby turystów zarówno z kraju jak i zagranicy, a także wzrost atrakcyjności inwestycyjnej dla przedsiębiorców spoza regionu.</p>
Skwantyfikowane efekty projektu na poziomie produktu	<p>W ramach realizacji projektu planuje się osiągnięcie następujących efektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanej drogi, - Długość wybudowanych chodników, - Długość wybudowanej kanalizacji deszczowej.
Instytucje/Podmioty zaangażowane w realizację projektu	<ul style="list-style-type: none"> - Gmina Tychowo
Właściciel i zarządzający inwestycją po jej zakończeniu	<ul style="list-style-type: none"> - Właściciel: Gmina Tychowo, - Zarządzający: Urząd Gminy Tychowo.

Gotowość projektu do realizacji	Rodzaj dokumentu/decyzji	Przybliżona data sporządzenia / uzyskania							
	a) dokumentacja techniczna	Nie							
	b) kosztorysy	Nie							
	c) pozwolenie na budowę	Nie							
	d) Studium wykonalności	Nie							
	e) inne niezbędne do realizacji projektu	Nie							
Własność gruntów/ obiektów niezbędnych do realizacji		Gmina Tychowo							
Harmonogram realizacji projektu	Etapy/planowane działania	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
	roboty ziemne						X		
	przebudowa i budowa ulic						X		
	budowa chodników						X		
Szacunkowe koszty realizacji projektu w rozbiciu na lata [PLN]	Pozycje kosztów	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
	Prace budowlane związane z budową ulic wraz infrastrukturą towarzyszącą						4.500.000		
Źródła finansowania projektu		<ul style="list-style-type: none"> - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013, oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej - 75%, - środki własne Gminy Tychowo - 15%. 							

6.4. Teren rekreacyjno-sportowy w Tychowie

KARTA INFORMACYJNA PROJEKTU	
Tytuł/nazwa projektu/zadania	Teren rekreacyjno-sportowy w Tychowie
Wnioskodawca	Gmina Tychowo
Opis projektu	<p>Przedmiotem projektu jest budowa modernizacja infrastruktury stadionu przy ul. Leśnej w Tychowie. W ramach prac wykonane i zmodernizowane zostaną:</p> <ul style="list-style-type: none"> – boisko piłkarskie do gry w piłkę nożną – bieżnia okólna i bieżnia prosta – trybuny, – urządzenia do technicznych konkurencji lekkoatletycznych (skok w dal, skok wzwyż, pchnięcie kulą), – boksy dla zawodników, – maszty flagowe, – ogrodzenie, – chodniki i place utwardzone, – zieleń.
Uzasadnienie projektu	<p>Aktywne spędzanie czasu wolnego odgrywa istotną rolę w procesie rozwoju zdrowego społeczeństwa. Jest ono możliwe dzięki odpowiednio zagospodarowanej, bezpiecznej i różnorodnej bazie sportowej i rekreacyjnej. Funkcję takich obiektów z pewnością mogą pełnić boiska sportowe.</p> <p>W miejscowości Tychowo funkcjonuje szkoła podstawowa oraz gimnazjum, które nie posiadają własnej bazy sportowej. Boiska będące przedmiotem projektu, z pewnością staną się miejscem odpoczynku dla mieszkańców oraz do uprawiania sportu dla dzieci i młodzieży w ramach zajęć wychowania fizycznego, jak również popołudniami.</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na zapewnienie podstawowej bazy sportowej i rekreacyjnej dla młodzieży, która to przyniesie długoterminowe korzyści tj. m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenia liczby uczniów wykorzystujących powstałą infrastrukturę sportową w czasie zajęć wychowania fizycznego, – poprawa dostępu do sportu lokalnej młodzieży, – wzrost zainteresowania sportem, – poprawy i unowocześnienia bazy sportowej i rekreacyjnej, – poprawy dysproporcji w zakresie dostępu do nowoczesnej bazy sportowej i rekreacyjnej pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi.
Skwantyfikowane efekty projektu na poziomie produktu	<p>W ramach realizacji projektu planuje się osiągnięcie następujących efektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia boiska do gry w piłkę nożną – Długość bieżni – Liczba miejsc siedzących na trybunach
Instytucje/Podmioty zaangażowane w realizację projektu	Gmina Tychowo
Właściciel i zarządzający inwestycją po jej zakończeniu	Gmina Tychowo

Gotowość projektu do realizacji	Rodzaj dokumentu/decyzji	Przybliżona data sporządzenia / uzyskania							
	a) dokumentacja techniczna	2012							
	b) kosztorysy	2012							
	c) pozwolenie na budowę	2012							
	d) Studium wykonalności	Nie dotyczy							
	e) inne niezbędne do realizacji projektu	-							
Własność gruntów/ obiektów niezbędnych do realizacji		Gmina Tychowo							
Harmonogram realizacji projektu	Etapy/planowane działania	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	Roboty ziemne, boisko piłkarskie, zieleń					X			
	Chodniki					X			
	Bieżna okólna					X			
	Rzutnia i skocznia					X			
	Wyposażenie boisk					X			
	Wyposażenie dodatkowe					X			
	Trybuny i ogrodzenie					X			
	Oświetlenie					X			
Szacunkowe koszty realizacji projektu w rozbiciu na lata [PLN]	Pozycje kosztów	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	Roboty ziemne, boisko piłkarskie, zieleń					b.d.			
	Chodniki								
	Bieżna okólna								
	Rzutnia i skocznia								
	Wyposażenie boisk								
	Wyposażenie dodatkowe								
	Trybuny i ogrodzenie								
	Odwodnienie terenu								
Oświetlenie									
Źródła finansowania projektu		<ul style="list-style-type: none"> - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 -75%, - środki własne Gminy Tychowo - 15%. 							

b.d. Brak danych, koszty zostaną ustalone po sporządzeniu kosztorysu inwestorskiego.

7. Plan finansowy realizacji odnowy miejscowości Tychowo

Plan finansowania projektów zawartych w Planie Odnowy Miejscowości Kurowo jest montażem szacunkowym i przedstawia potencjalne, a nie już uchwalone źródła finansowania. Plan nie uwzględnia jedynie projekty, dla których zostały zidentyfikowane w kartach projektu koszty inwestycyjne.

Oznaczenie zastosowanych skrótów:

EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (jeżeli nie podano inaczej – środki Regionalnego Programu Operacyjnego);

FS – Fundusz Spójności;

GFOŚiGW – Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

GT – Budżet Gminy Tychowo;

MZD – Miejski Zarząd Dróg;

POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

WKZ – Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Tabela 4. Plan finansowy odnowy miejscowości Tychowo

Lp.	Nazwa projektu	Czas realizacji	Źródła finansowania	Szacowane koszty realizacji [PLN]	Szacunkowe koszty realizacji projektu w rozbiciu na lata [PLN]			
					2009	2010	2011	2012-2015
1	Budowa placu zabaw wraz z infrastrukturą i wyposażeniem przy ul. Akacjowej w miejscowości Tychowo.	2010	85% - EFRR - 15% - budżet Gminy Tychowo	50 000,00	-	50 000,00		
2	Roboty remontowe w Kościele Parafialnym p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Tychowie	2010	- 75% - EFRROW - 25% - środki Parafii Tychowo	2 000 000,00	-	2 000 000,00	-	-
3	Przebudowa ulic w Tychowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	2012	- 85% - EFRR - 15% - budżet Gminy Tychowo	4 500 000,00	-	-	-	4 500 000,00
4	Teren rekreacyjno-sportowy w Tychowie	2012	- 75% - EFRR - 25% - budżet Gminy Tychowo	-	-	-	-	b.d.
SUMA				6.550.000,00	0,00	2.050.000	0,00	4.500.000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Tychowo

8. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Wszystkie zadania inwestycyjne uwzględnione w Planie Odnowy Miejscowości Tychowo zostaną objęte monitoringiem, który, prowadzony na bieżąco, dostarczać będzie danych obrazujących postęp we wdrażaniu poszczególnych projektów inwestycyjnych, a tym samym całego Planu Odnowy Miejscowości. Pozwoli to na całościową ocenę założeń tego dokumentu oraz stopnia jego realizacji.

Monitoring projektów ma na celu racjonalne, sprawne i efektywne wykorzystanie środków budżetu Gminy oraz środków pochodzących z zewnętrznych źródeł pomocowych.

W celu monitorowania postępów we wdrażaniu projektów inwestycyjnych oraz oceny ich realizacji, należy wskazać skwantyfikowane cele projektów na poziomie produktu. Stanowią je wskaźniki produktu - określające bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami.

Wskaźniki te zostały określone i skwantyfikowane przy opisie każdego projektu w karcie informacyjnej w rozdziale 6 Planowane działania w latach 2007-2013. Pomiar wskaźników produktu będzie prowadzony w ramach sprawozdawczości z realizacji poszczególnych projektów. Analiza stopnia realizacji założonych wskaźników posłuży następnie do przeprowadzenia ewaluacji projektu. Zbiorcza ocena projektów ujętych w Planie Odnowy Miejscowości pozwoli na ewaluację całego Planu.

Dla Planu Odnowy Miejscowości Tychowo przyjęto osiągnięcie następujących rezultatów:

- powierzchnia świetlicy wiejskiej udostępniona w ramach realizacji inwestycji;

- powierzchnia terenu rekreacyjnego udostępniona w ramach realizacji inwestycji;
- powierzchnia zmodernizowanego, wybudowanego boiska sportowego udostępniona w ramach realizacji inwestycji;
- liczba osób korzystających ze świetlicy, terenu rekreacyjnego, zmodernizowanego boiska sportowego.

Analiza stopnia realizacji założonych wskaźników posłuży następnie do przeprowadzenia ewaluacji projektu. Zbiorcza ocena projektów ujętych w Planie Odnowy Miejscowości pozwoli na ewaluację całego Planu.

9. System wdrażania

Projekty realizowane w ramach Planu Odnowy Miejscowości Tychowo będą wdrażane przez podmioty zgłaszające poszczególne inwestycje. W zdecydowanej większości będzie to Gmina, która uzgadnia realizację zadań z Radą Sołecką. Gmina wyznacza jednostkę (osobę) odpowiedzialną za koordynację realizacji zadania oraz jednostkę odpowiedzialną za nadzorowanie wykonania inwestycji. Wszystkie procedury związane z przeprowadzeniem przetargów i rozliczeniem inwestycji są prowadzone przez Gminę.

Nad realizacją całego POMu będzie czuwać Koordynator realizacji Planów Odnowy Miejscowości wskazany zarządzeniem przez Wójta Gminy Tychowo.

W przypadku podmiotów zewnętrznych, które zgłosiły swoje projekty do POM, nie zakłada się nadzoru ze strony Gminy nad wykonaniem ich zadań. Powinny one jednak informować Koordynatora realizacji POM o przystąpieniu i wykonaniu projektu.

10. Sposoby monitorowania, oceny, aktualizacji i komunikacji społecznej

Określony system wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Tychowo wywołuje zgodny z nim system monitorowania i oceny (ewaluacji) całego dokumentu. Monitoring i ewaluacja polegają na dokonywaniu okresowej oceny stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie strategicznym i wprowadzeniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy miejscowości. Do monitoringu i oceny Planu Odnowy Miejscowości zobowiązuje się Gminę Tychowo, zatwierdzając Plan Odnowy Miejscowości.

Wprowadzenie systemu monitoringu i ewaluacji pomoże rozwiązać problem dezaktualizacji założeń Planu Odnowy Miejscowości, wynikających ze zmieniających się warunków działania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach niniejszego dokumentu. Zakłada się również możliwość tworzenia dodatkowych kart projektów, które będą wpisywać się w założone cele operacyjne. Monitoring prowadzony będzie wyłącznie na podstawie stopnia

osiągnięcia podstawowych wskaźników produktu i rezultatu danego projektu. Uwzględniając powyższe przesłanki, można zagwarantować rozwój Planu Odnowy Miejscowości wraz z jednoczesnym rozwojem gospodarczym i społeczno-kulturalnym miejscowości Tychowo. W gestii samorządu pozostanie zatwierdzenie drogą uchwały zmian w zapisach Planu.

Sposoby monitorowania:

Monitoring – śledzenie, czyli ocena realizacji Planu Odnowy Miejscowości, odbywać się będzie na poziomie oceny realizacji poszczególnych projektów inwestycyjnych:

- Każdy projekt powinien posiadać kartę oceny realizacji projektu. Wzór karty oceny realizacji projektu został podany poniżej;
- Bieżąca ocena powinna pozwolić na natychmiastowe dostosowanie działań lub ich elementów do zmieniających się warunków zewnętrznych (np. inne źródła finansowania, przesunięcie harmonogramu realizacji, czy zmiana zadań);
- Odpowiedzialność za prowadzenie procedury monitoringu spoczywa na jednostkach koordynujących poszczególne projekty;
- Jednostki koordynujące są odpowiedzialne za przygotowania kart ocen realizacji działań strategicznych;
- Proponuje się, aby bieżąca ocena realizacji Planu Odnowy Miejscowości (monitoring) odbywała się raz do roku;
- Karty oceny projektu będą składane do Zespołu zarządzania Planem Odnowy Miejscowości, który przygotowuje zbiorcze Sprawozdanie z realizacji Planu Odnowy Miejscowości i przekaże je dalej do Koordynatora zarządzania strategicznego.

Ocena (ewaluacja) Planu Odnowy Miejscowości

Ocena (ewaluacja) to procedura polegająca na badaniu przyczyn rozbieżności między zakładanymi efektami a rzeczywistymi (na podstawie karty ocen projektu), z jednoczesnym wprowadzeniem zmian, które mają na celu dostosowanie Planu Odnowy Miejscowości do określonych wymagań. Zakłada się, że ocena będzie prowadzona każdego roku.

Ocena Planu Odnowy Miejscowości odbywać się będzie poprzez następujące działania:

- Analiza poszczególnych kart ocen realizacji projektów i bieżące reagowanie na zmieniające się warunki. Analiza będzie dokonywana przez Zespół zarządzania Planem Odnowy Miejscowości;
- Okresowy, tzn. przynajmniej raz w roku, przegląd realizacji Planu Odnowy Miejscowości na sesjach Rady Miasta i Gminy oraz zebraniach Rady Sołectkiej Tychowa, poświęconych realizacji Planu Odnowy Miejscowości. Sesja i zebrania będą miały charakter sesji/zebrań strategicznych, na których wprowadzane będą zmiany do Planu Odnowy Miejscowości.

Uczestnikami sesji strategicznych, poza Radnymi Gminy Tychowo oraz członkami Rady Sołectwa Tychowo, będą przedstawiciele różnych środowisk;

- Sesja strategiczna powinna wyprzedzać sesje dotyczące projektowania budżetu Gminy, wskazując na nowe kierunki prac nad budżetem.

Program sesji/zebrania strategicznego powinien uwzględniać:

- Ocenę Planu Odnowy Miejscowości na podstawie kart ocen projektów;
- Propozycje nowych działań z uzasadnieniem wprowadzenia lub rezygnacji, jeżeli dane zadanie było wpisane w Plan Odnowy Miejscowości;
- Dyskusja, głosowanie, zatwierdzenie.

Wzór karty oceny realizacji projektu

KARTA OCENY REALIZACJI PROJKETU	
Cel operacyjny:	
Tytuł projektu:	
Podejmowane działania w celu realizacji projektu:	
Efekty (wskaźniki)	
Stopień rozbieżności pomiędzy efektami zakładanymi i osiągniętymi:	
Napotkane problemy w trakcie realizacji projektu:	
Proponowana modyfikacja projektu:	
Dalsze finansowanie:	

Komunikacja społeczna

Prace nad wdrażaniem i zmianami w Planie Odnowy Miejscowości powinny przebiegać w uzgodnieniu społecznym, dlatego zachęca się, aby co dwa lata w pracach zespołu zarządzającego POM wzięli udział zaproszeni goście, tzw. liderzy społeczni.

Główne zadania i projekty, wynikające z planu rozwoju, zostaną udostępnione mieszkańcom poprzez stronę internetową gminy Tychowo. Takie przedstawienie Planu Odnowy Miejscowości Tychowo pozwoli na jego upublicznienie w szerokim kręgu mieszkańców oraz stworzy możliwość jak największego uczestnictwa mieszkańców przy jego wdrażaniu.